

Jaarverslag 2017 Historische Vereniging Oud Wassenaer

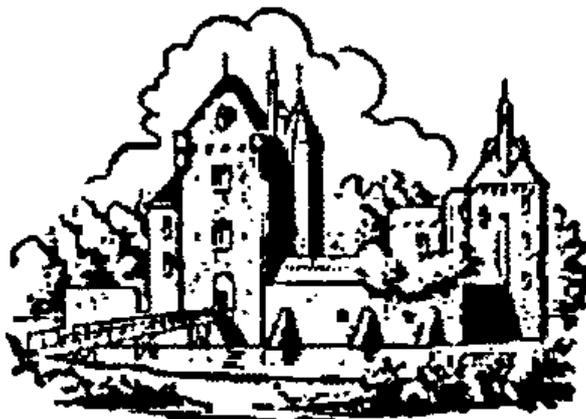
Voorwoord

Een nieuwe lente

Het jaarverslag dat traditiegetrouw in het voorjaar bij u in de brievenbus valt, biedt een goede gelegenheid om nog eens terug te kijken op het afgelopen jaar. Was het een bijzonder jaar? Ja dat was het. We vierden immers ons zestigjarig bestaan. Niet heel uitgelaten en met veel tromgeroffel, maar redelijk ingetogen. Wel met een avond waarop Kees Neisingh zich van zijn beste kant liet zien als quizmaster en waarop prachtige beelden van de Gele Tram voorbij kwamen. Het was ook het jaar waarin voor de tiende keer de cursus over de geschiedenis van Wassenaar werd gegeven. Dit was tevens de laatste keer, want na tien jaar gaan we op zoek naar een nieuwe formule.

Dit voorwoord grijp ik graag aan om ook een blik te werpen op de toekomst. Die gaan we in (als de ledenvergadering daarin toestemt) met een nieuwe voorzitter. Na dertien jaar leek het mij een goed idee om de voorzittershamer over te dragen. Wel blijf ik graag in functie als bestuurslid. We zijn heel blij dat Marian van Rossem zich bereid heeft verklaard om het voorzitterschap op zich te nemen. Dit wordt een nieuwe lente met een nieuw geluid. Ik wens Marian veel succes als voorzitter van onze mooie vereniging.

Robert van Lit
Voorzitter

de Historische Vereniging Oud Wassenaer

Ereleden

Mevrouw F.M.L. van Toor-van Buiren

De heer Ir. A.J. Niphuis

De heer E.M.Ch.M. Janson

Samenstelling bestuur per 31 december 2017

voorzitter

de heer R. van Lit

secretaris

de heer C.N.J. Neisingh

penningmeester

mevrouw M.A.C.W. van Lit-Pieterse

lid

de heer A.H.P. van den Berg

lid

de heer E.M.Ch.M. Janson

lid

de heer J.T. Schiferli

lid

de heer drs. P.L.M. Kortekaas

Het bestuur: v.l.n.r. A.H.P. van den Berg, P.L.M. Kortekaas, C.N.J. Neisingh, R. van Lit, mevrouw M.A.C.W. van Lit – Pieterse, en J.T. Schiferli. E.M.Ch.M. Janson was niet aanwezig.

(foto: Albert van Toor)

Bibliotheekcommissie

Commissieleden : de heren A.H.P. van den Berg en A.J. Niphuis

Kascommissie

Leden: de heer A.J.F. de Vries en
mevrouw E.M. Rijnberg

Reserve-lid: de heer R. Louwe

Redactie Actueel Verleden

Eindredacteur: de heer A.J. Niphuis

Redactie: de heren C.D. Eisma, E.M.Ch.M. Janson en
R. van Lit

Excursiecommissie

de heer A.H.P. van den Berg

Vitrinecommissie

Voorzitter: de heer P.L.M. Kortekaas

Commissieleden: de heer R. van Lit en externe leden

Werkgroep Grenswijzigingen

Voorzitter: de heer J.T. Schiferli

Werkgroep Wassenaar '40-'45

Voorzitter: de heer R. van Lit

Leden: de heer F.R. Hazenberg
de heer C.N.J. Neisingh

Ledenbestand per 31 december 2017

In 2017 verwelkomden wij zes nieuwe leden. Door overlijden en opzeggingen verloren wij er echter dertien.

Aan het eind van het verslagjaar bedroeg het ledental 304 en was de samenstelling van het ledenbestand als volgt:

Erelid	3
Buitengewoon lid	3
Echtpaar/samenwonenden (67)	134 (€ 13,50 per jaar)
Individueel lid	164 (€ 9,- per jaar)

De contributie voor 2018 is voor een individueel lid € 15,- en voor echtpaar/samenwonenden € 20,-

53e Algemene ledenvergadering

De jaarlijkse ledenvergadering werd gehouden op 25 april 2017; 35 leden waren daarbij aanwezig.

De notulen van de 52e Algemene ledenvergadering, gehouden op 20 april 2016, werden goedgekeurd. Het jaarverslag over 2016 werd vastgesteld; onderstaande tekst moest daar nog aan worden toegevoegd.

Honderd jaar De Wiltzangk: een Wassenaars landgoed met een bewogen geschiedenis

Lezing door Judith Niessen en Pim Reinders, 17 maart 2016

Na de verkaveling van landgoed Backershagen aan het begin van de vorige eeuw, werd in 1915 de nieuwgebouwde villa De Wiltzangk aan de Rust en Vreugdlaan opgeleverd. Deze villa, tegenwoordig de residentie van de ambassadeur van Iran, was enkele keren tijdens Open Monumentendag te bezoeken. Er werd toen aandacht besteed aan de architectuur van het pand. Wat lange tijd minder bekend was, is de bewogen geschiedenis van het huis en zijn bewoners. Het werd van 1922 tot 1940 bewoond door een van de oprichters van Unilever, de Joodse zakenman Sam van den Bergh (1864-1941). Hij legde een kleine verzameling van schilderijen en antieke objecten aan. Ook gebruikte hij het landgoed voor fundraising ten bate van diverse goede doelen. Kort voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog week Van den Bergh uit naar Nice. Al snel na de bezetting door de Duitsers confisqueerde de opperbevelhebber van de Duitse Wehrmacht, Friedrich Christiansen, het huis voor zijn gasten. Zelf hield hij verblijf op het landgoed Groot Haesebroek. Christiansen liet de inboedel van De Wiltzangk enige jaren later integraal naar Duitsland verschepen.

Historicus Pim Reinders, die een biografie over Sam van den Bergh schreef, en kunsthistoricus Judith Niessen, die onderzoek heeft gedaan naar de confiscatie van De Wiltzangk, vertelden over het leven van Sam van den Bergh op De Wiltzangk, over zijn verzamelingen en over de confiscatie van het huis en inboedel. Ook werd er kort ingegaan op de gedeelde oorlogsgeschiedenis van het huis met andere landgoederen in Wassenaar.

(vervolg 53^e Jaarvergadering)

Op een vraag van de heer Niphuis gaf bestuurslid Ton van den Berg uitleg. Inderdaad zijn er bij twee gelegenheden overdrachten geweest aan de kerkrentmeester van de Dorpskerk:

- op 7 november 2016 het ingelijste document, dat **het kerkgebouw** diende te beschermen tegen oorlogshandelingen. Een replica is in de originele lijst geplaatst en hangt in de consistoriekamer.
- op 19 november het plakkaat voor **de kerkklok**. Dit uit de toren weggewaarde document is vervangen door een replica en hangt bij de opgang naar het orgel.

De financiële jaarstukken werden goedgekeurd, de penningmeester werd gedechargeerd.

Mevrouw Gunneman vroeg, of op de post secretariaat niet veel valt te bezuinigen door massaal over te stappen op verzending van convocaties enz. per email. Bij de post valt een besparing alleen te halen als er bijzonder weinig mensen per post moeten worden bereikt. De ervaring uit andere verenigingen leert bovendien dat het ontvangen van papieren uitnodigingen een hogere en blijvende attentiewaarde heeft.

De kascommissie 2017 werd benoemd, bestaande uit de leden: de heer A.J.F. de Vries en mevrouw E.M. Rijnberg, met als reserve-lid de heer R. Louwe.

De begroting 2017 werd goedgekeurd. De vergadering ging akkoord met de door het bestuur voorgestelde wijziging van de contributie op € 15,- resp. € 20,-, ingaande 1 januari 2018. Het bestuur sprak de hoop uit, dat het aantal gulle leden dat meer dan het minimum bedrag bijdraagt, in stand zal blijven.

Aftredend waren de heren E.M.Ch.M. Janson en J.T. Schiferli, die zich bereid verklaarden het bestuurslidmaatschap voort te zetten. Het bestuur stelde aan de ledenvergadering voor om hen voor een volgende bestuursperiode te benoemen. Er waren geen tegenkandidaten gesteld zodat herbenoeming onder goedkeurend applaus plaatsvond.

De overige gebruikelijke onderwerpen passeerden de revue, zoals de cursus geschiedenis, die zijn tiende en in deze vorm wellicht laatste seizoen in zou gaan. Aangekondigd werd dat de jaarlijkse excursie in 2017 zou gaan naar: Hollandse meren en Kasteel Museum Sypesteyn te Nieuw-Loosdrecht. De vereniging is, zo blijkt, door de Belastingdienst vanaf 2012 als Culturele Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI)

aangemerkt. Dit biedt interessante fiscale mogelijkheden voor periodieke donaties aan de vereniging.

De voorzitter gaf een korte toelichting op het initiatief van wethouder Zweerts de Jong om te komen tot een Historisch Museum van Wassenaar. De gemeente heeft een bedrag van € 1.000 ter beschikking gesteld. Een specifieke ruimte is nog niet bekend.

Als eerste acquisitie kan het verkrijgen van een poppenhuis van Kasteel Duinrell (de familie Van Zuylen van Nijevelt) gelden. Dit werd geschonken door een verzorgingshuis in Warmond. Het poppenhuis is fraai gerestaureerd en werd in de bibliotheek opgesteld.

Het verslag van de Algemene Ledenvergadering werd bij een later rondschrijven aan de leden toegezonden.

Bestuursactiviteiten en vertegenwoordigingen

Het bestuur kwam in 2017 zes keer in een vergadering bijeen. Als telkens terugkerend onderwerp stond de organisatie van evenementen op de agenda.

Enkele via de email gestelde vragen:

Vraag van Frits van Riel:

Ik vraag mij af of er bij jullie vereniging Oud Wassenaar documentatie bestaat over de buitenplaats Voorlinden. Op internet kon ik over de geschiedenis niet meer vinden dan dat die in 1693 verkocht werd en dat de familie Lopes Suasso er heeft gewoond. Ik doe onderzoek naar een deel van de familie en ben benieuwd wie van die familie er woonden.

Bijvoorbeeld: kocht baron Francisco Lopes Suasso de buitenplaats in 1693? Gingen hij en zijn echtgenote er daarna ook wonen?

Ik meen ergens te hebben gelezen dat na zijn overlijden zijn weduwe Leonor Suasso da Costa die legateerde aan haar jongste zoon Francisco, gehuwd met Sara Lopes de Liz. Vóór dat laatste echtpaar er woonde, zouden hun broer en zwager Alvaro en zijn echtgenote Judith

da Costa er hebben gewoond. Is bekend tot wanneer de buitenplaats in het bezit is gebleven van de familie?

Antwoord van Robert van Lit:

Via de secretaris ontving ik uw verzoek om informatie over Voorlinden en de familie Suasso. In 1976-78 heb ik archiefonderzoek gedaan in het oud rechterlijk archief van Wassenaar en Zuidwijk en kwam daarbij ook gegevens tegen over Voorlinden, die ik in 1978 heb gepubliceerd in mijn boek 'Wassenaarse oudheden'.

Uit de archieven blijkt het volgende: in 1669 is 'Hoochduyn' een boerderij; in 1693 is er sprake van een buitenplaats die 'Hoochduyn ofte 't huys Voorlinde' wordt genoemd. Koper is dan T.A. van Voorst van Jaersvelt, hofmeester van de prins van Oranje. Via hem ging de buitenplaats over op Judah Pareyras. Zijn weduwe droeg Voorlinden in 1717 over aan Leonora Suasso da Costa, douairière van don Francisco Lopes Suasso baron van Avernas le Gras. Na haar overlijden in 1749 kwam Voorlinden aan haar zoons Antonio, Manuel en Francisco jr. Zij verkochten in 1758 de bijbehorende boerderij aan J.L. van der Kooij en in 1764 de buitenplaats Voorlinden aan mr. Claudius van der Staal.

U vraagt of de Suasso's op Voorlinden hebben gewoond. De familie Suasso bewoonde een 'stadspaleis' aan het Korte Voorhout in Den Haag. Voorlinden was hun buitenplaats en ik neem aan dat zij daar voornamelijk in de zomermaanden verbleven.

Bericht van Joost Rethmeier:

Onderwerp: De oorspronkelijke plek (het poortgebouw van huize Clingendael), waar de plaquette van Jordaan en Boellaard hing.

Zeer veel dank allereerst voor uw speurtocht naar een afbeelding van genoemd poortgebouwtje van Clingendael. Ik heb het reeds geprobeerd bij Monumentenzorg Den Haag en helaas is er daar ook al geen foto van het originele gebouwtje.

Ook de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed bezit niet een dergelijke foto en de archieven van de aannemer die het gebouwtje destijds afbrak en weder opbouwde heeft zijn archieven van langer dan 110 jaar laten vernietigen. Het is helaas niet anders en ik zal een andere weg moeten bewandelen.

*De slecht onderhouden plaquette, die herinnert aan het verhoor door Heinrich Himmler van de verzetsstrijders Jordaan en Boellaard. Foto's en tekeningen van het oorspronkelijke poortgebouw waar Jordaan en Boellaard werden verhoord, zijn nog steeds welkom.
(foto: C.N.J. Neisingh)*

Vraag van L. van Dobben over bombardementen tramremise.

Het boek Wassenaar in oorlogstijd en het gemeentearchief geraadpleegd maar geen enkele notitie van het bombardement op de tramremise. Wij woonden destijds aan het eind van de Crocusstraat en waren tijdelijk ondergebracht bij de familie Verhoef, in het midden van de Crocusstraat. Het pleintje eind Crocusstraat en Hyacinthstraat was toen spergebied en onze huisraad was opgeslagen bij boer Van Eden. Zittend in de tuin, zuidwest, kwamen er twee vliegtuigen aanvliegen die zoals ik destijds opmerkte beide eieren loslieten. Even later enorme dreunen vuur en rook, de tramremise was geraakt. Door de enorme druk lag er bij veel bewoners van Deyleroord de voorruit aan diggelen.

Dit was jaren later nog herkenbaar aan de gedeelde voorramen want grote ruiten waren slecht of niet verkrijgbaar. Probeer al heel lang data

foto's of verslagen te pakken te krijgen maar tot op heden zonder resultaat. Wellicht is er bij uw vereniging meer info te vinden, ik houd mij aanbevolen.

De tramremise door de Royal Air Force gefotografeerd.

(

Vraag van Peter ten Arve:

Uit het Boeken en Tijdschriften onderdeel van ons plaatselijk archief komen soms bijzonderheden naar boven. Het betreft een paar artikelen en ingezonden krantenstukken uit 1934 over de toegankelijkheid van het Wassenaarse strand- en duingebied. (oa van E.C. Houbolt, die veel over Wassenaar heeft geschreven). *“Voor wie aan het strand bekend is kunnen we zeggen dat ten zuiden van de Wassenaarse Slag het prikkeldraad reeds is gespannen vanaf het zgn. Groene Huisje (het schiethuisje van de comissie van proefneming) tot even vóór “het betonnen pillenhuisje* uit de oorlogstijd. (‘14 – ’18, Peter), dat is ruim 2000 m.” < E.C. Houbolt>*

“Van de Slag zijn 2 toegangen voor ruiters en voetgangers: van het zeestrand is er één bij strandpaal 96 , alleen voor wandelaars: bij het

genoemde betonnen huisje één voor ruiters en wandelaars” < E.C. Houbolt>

“Dan volgt bij km. paal 96, een bord naast de weg, of liever miserabel voetpad, met dezelfde Rijnlandse bepaling. Dan volgt een meer duidelijke uiteenzetting bij het ruiterspad langs het betonnen huisje, waar staat dat het zich bevinden naast de slag (= weg of pad, peter) vlg. art. 137 en 138 van het Rijnlands keur niet is toegestaan.. “ < W. H. Idzerda> Waar staat het betonnen huis of heeft het gestaan.? Wat is het Groene Huisje? En wat betekent het schiethuis van de commissie.... ? Deze teksten maken duidelijk dat er iets militair was, daterend uit WO I of misschien wel daarvoor? Zijn er meer “pill boxen” uit die tijd op het Wassenaars grondgebied en waar?

Door Oud Wassenaar (mede) georganiseerde evenementen

7 februari ‘Gezichten van de Gouden Eeuw. Portretten van Jan van Ravesteyn’

Bezoek aan de tentoonstelling in het Haags Historisch Museum.

Jan van Ravesteyn (ca. 1572-1657) was in de zeventiende eeuw een van de belangrijkste portretschilders van Den Haag. Hij ontving eervolle opdrachten van onder meer prins Maurits, het stadsbestuur, de schutterij en rijke particulieren uit de stad. Bovendien werd hij geroemd door opdrachtgevers én tijdgenoten: de beroemde hofschilder Anthony van Dyck maakte zelfs een portret van hem.

Bij leven was hij een gevierd schilder, maar vandaag de dag is Van Ravesteyn bij het grote publiek nog onbekend. Daarom gaf het Haags Historisch Museum een overzicht van zijn leven, werk en opdrachtgevers, op de plek waar hij zelf ruim 350 jaar geleden actief was als schutter. De expositie toont vier topstukken uit de eigen collectie, aangevuld met bruiklenen van o.a. het Mauritshuis en het Rijksmuseum.

De samenstellers van de tentoonstelling, conservator Robert van Lit en gastconservator Saskia Kuus, leidden ons gezelschap over de tentoonstelling rond. Saskia Kuus ging vooral in op de vaak schitterende kleding op de portretten, terwijl Robert van Lit bijzonderheden vertelde over een aantal geportretteerden en hun band met Wassenaar.

Na afloop van de rondleiding werd een wandeling door de binnenstad gemaakt langs enkele in verband met Van Ravesteyn betekenisvolle locaties, zoals zijn vroegere woonhuis aan de Papestraat.

21 maart   Prinses Marianne

Lezing en powerpoint-presentatie door Kees van der Leer.

Prinses Marianne werd in 1810 geboren als jongste dochter van de latere Koning Willem I. Zij groeide op als een knappe sprookjesprinses en trouwde met haar neef Albert van Pruisen. Haar leven stond echter al snel in het teken van haar liefdesrelatie met haar lakei-bibliothecaris Johannes van Rossum en hun buitenechtelijke zoon Johannes Willem, die de prinses, tegen alle regels van haar tijd in, een normale plek in haar leven wilde geven.

Het overlijden van de 12-jarige Johannes Willem op kerstavond 1861 vormde een zwarte bladzijde in Mariannes leven. Toen enkele jaren later ook Johannes van Rossum stierf, mocht hij niet worden bijgezet in het kerkje dat Marianne voor hun zoon had laten bouwen. Zo nu en dan bezocht Marianne ook Wassenaar waar haar broer Frederik De Paauw bewoonde. Voor de vestibule van De Paauw schonk zij twee bronzen hellebaardiers. Kees van der Leer vertelde ook over haar vele contacten met dominees met wie zij een uitgebreide correspondentie onderhield. Ook haar conflict met dominee Van Rhijn tijdens het avondmaal in de Dorpskerk van Wassenaar kwam kort ter sprake. Aan de hand van vele illustraties werd niet alleen een beeld gegeven van haar bewogen leven, maar ook van de bijzondere kunstverzameling die zij bijeen bracht.

*Kees van der Leer (links) en voorzitter Robert van Lit na afloop van de lezing
(foto: Albert van Toor)*

9 september   Open Monumentendag

Vraagje van een rondleide (Jacques Schiferli)

Op Open Monumentendag geven Paul Bakker en ik een kleine rondleiding op het Plein en omgeving. Hier vindt u in de oude dorpskern alle gebouwen terug die een rol spelen in een moderne samenleving. In het Baljuwhuis zetelde het bestuur van baljuws en burgemeesters. In 't Regthuys vergaderde het dorpsbestuur en werd recht gesproken. Op Plein 3 staat de indrukwekkende gotische dorpskerk.

Later komt nog het postkantoor er bij en het huis van de dokter. Het onderwijs vinden we in de Schoolstraat. Met een groepje belangstellenden maakte ik een tweede ronde en wees op de twee schooltjes op Schoolstraat 5 en 9, een kleuter- en lagere school uit 1746 en 1744. Toen kwam Wim van der Kooij uit kapsalon 'Stephie' naar buiten. Wim is een aannemer in ruste en heeft het pand Schoolstraat 17 herbouwd. Met zijn tuitgevel past het goed in het beeld van de

*Schoolstraat. Hier stond voorheen de wijnhandel van J.W. van der Velde “geen order te groot-geen order te klein”. Wim liet ons enthousiast zijn huis zien. Het huis is in 2000 opgetrokken in oude IJsselsteentjes. In de garage staat nog een oude waterput. Wim vertelde een prachtig verhaal: “Toen de heer Van der Velde nog drank rondbracht met paard en wagen, stond achter de koetsiersplaats een mand met duiven. Zodra bij een klant werd bezorgd en een nieuwe bestelling werd geplaatst, maakte hij een briefje met de bestelling aan het pootje vast en liet één van de duiven los. Die vloog terug naar de winkel en landde op een plankje met een belletje. De man in de winkel noteerde de nieuwe bestelling en handelde het af”. Nu mijn vraag: **“Weet iemand hier meer van of heeft u een foto van dit prachtige verhaal”**.*

Het pand Schoolstraat 17 (foto: J.T. Schiferli)

**7 mei Jaarlijkse excursie van “Oud Wassenaer”,
in 2017 naar de Hollandse plassen en kasteel Sypesteyn**

De dag begon traditiegetrouw om 09.00 uur op het Rozenplein, vanwaar de touringcar naar Warmond reed.

Daar scheepste de grote groep in op een luxe rondvaartboot. In deze boot werd op ontspannen wijze genoten van de Kagerplassen en de Braassemmeer. Het mooie weer noodde om ‘het dak op’ te gaan en te genieten van een mooi uitzicht op het bij uitstek Hollandse landschap: meren, wateringeng, weilanden en watermolens. Hier en daar gestoffeerd met een pittoresk dorp of een boerderij.

Na de lunch aan boord keerde het schip terug in Warmond. De bus bracht het gezelschap vervolgens naar het kasteel Sypesteyn in Nieuw-Loosdrecht.

*Zelfs de bus heeft een historisch accent; overleg tussen v.l.n.r.
organisatoren Mariëtte van Lit, Ton van den Berg en de chauffeur.
(foto: Aad Kortekaas)*

*Aad Kortekaas (links) en Robert van Lit op het water
(foto: Mariëtte van Lit)*

Dit kasteel is de in steen uitgevoerde droom van jhr. C.H.C.A. van Sypesteijn (1857-1937). De in Den Haag wonende jonkheer besloot in 1899 om het familiekasteel dat een paar eeuwen eerder in Nieuw-Loosdrecht had gestaan, te herbouwen, als herinnering aan zijn familie (waarvan hij de laatste mannelijke telg was). De bouw begon in 1912. Daarbij maakte Van Sypesteijn gebruik van een 18de-eeuwse tekening die het slot zou weergeven, maar die in werkelijkheid een gefantaseerd slotje toonde. Met deels middeleeuwse bakstenen en allerlei antieke interieuronderdelen als tegels, deuren, trappen en balken bouwde hij een romantisch kasteel. Rond het slot werd een oudhollands park aangelegd. Het interieur werd ingericht met familieportretten, kostbaar porselein, klokken en meubels uit voorbije eeuwen.

Aan het einde van het bezoek bestond de mogelijkheid om zelf het park te bekijken en om wat te drinken in het kasteel of op het terras, alvorens de thuisreis te aanvaarden.

*De prachtig gedekte tafel bleef (museaal) onaangeroerd.
(foto: Aad Kortekaas)*

Voor the Queen

DE Historische Vereniging „Oud Wassenaar” heeft koningin Elizabeth een blauw wandbord aangeboden. De verbondenheid van het huis Windsor met de naam en de plaats Wassenaar worden erop tot uitdrukking gebracht. Het geschenk werd woensdagmorgen, vóór de Koningin uit Amsterdam naar Aalsmeer vertrok, overhandigd. „Verleden en Heden groeten U”, zo staat er op.

De Volkskrant van 27 maart 1958. De nog jonge vereniging haalt de landelijke pers ter gelegenheid van het staatsbezoek van Koningin Elizabeth. Verleden en Heden groeten haar nog immer.

REKENING VAN BATEN EN LASTEN 2017, BEGROTING 2018			
BATEN	Begroting 2017	Realisatie 2017	Begroting 2018
Contributie	€ 3.000,00	€ 3.058,80	€ 3.850,00
Rente	€ 20,00	€ 24,18	€ 20,00
Bijdrages niet-leden	€ 60,00	€ 31,95	€ 40,00
Bijdrages deelnemers excursie	€ 2.400,00	€ 3.370,00	€ 3.000,00
Verkoop publicaties	€ 600,00	€ 562,50	€ 400,00
Cursus geschiedenis Wassenaar	pm	€ 1.100,00	
Fonds Geschiedkundige Initiatieven	pm		pm
Onttrekking Algemene reserve	€ 800,00	€ 612,66	
Nadelig saldo	€ 375,00		
Totaal	€ 7.255,00	€ 8.760,09	€ 7.310,00
<i>Toelichting:</i>			
<i>De leden hebben € 591,- boven de minimumcontributie bijgedragen.</i>			
<i>De excursie heeft ons € 35,50 opgeleverd.</i>			
Balans per 31 december 2017			
Activa	31-12-2016	31-12-2017	
Saldo kas	€ 376,80	€ 439,45	
Saldo Rabobank	€ 13.241,88	€ 11.007,16	
Voorraad papier	€ 1,00	€ 1,00	
Voorraad publicaties	€ 1,00	€ 1,00	
Schrijfmachine en beamer	€ 1,00	€ 1,00	
Totaal	€ 13.621,68	€ 11.449,61	

REKENING VAN BATEN EN LASTEN 2017, BEGROTING 2018			
LASTEN	Begroting 2017	Realisatie 2017	Begroting 2018
Activiteiten en Algemene Ledenverg.	€ 1.350,00	€ 1.255,27	€ 1.400,00
Secretariaat	€ 2.200,00	€ 2.136,78	€ 2.200,00
Verzekering/Contributies/Abonnement	€ 145,00	€ 121,69	€ 125,00
Excursies	€ 2.400,00	€ 3.405,50	€ 3.000,00
Inkoop boeken/publicaties	€ 50,00	€ 0,00	€ 50,00
Uitbreiding bibliotheek	€ 60,00	€ 0,00	€ 60,00
Cursus geschiedenis Wassenaar	pm	€ 1.082,35	
Fonds Geschiedkundige Initiatieven	pm		pm
60-jarig Jubileum	€ 800,00	€ 612,66	
Tentoonstelling bibliotheek	€ 100,00	€ 0,00	€ 100,00
Diversen en onvoorzien	€ 150,00	€ 57,75	€ 150,00
Voordelig Saldo		€ 88,09	€ 225,00
Totaal	€ 7.255,00	€ 8.760,09	€ 7.310,00
<i>De secretariaatskosten bestaan uit:</i>			
- kopieerkosten	€ 515,53		
- porto	€ 1.165,77		
- enveloppen	€ 264,38		
- diversen	€ 191,10		
Balans per 31 december 2017			
Passiva	31-12-2016	31-12-2017	
Saldo	€ -94,53	€ 88,09	
Fonds Geschiedkundige Initiatieven	€ 3.895,15	€ 3.895,15	
Algemene reserve	€ 8.173,56	€ 7.466,37	
Verplichting De Wiltzangk	€ 647,50		
Verplichting museum	€ 1.000,00		
Totaal	€ 13.621,68	€ 11.449,61	
Schuld de Wiltzangk begin boekjaar	€ 647,50	Schuld museum begin boekjaar € 1.000,00	
Ontvangen subsidie t.b.v. de Wiltzangk 2017	€ 4.950,00	Schuld museum einde boekjaar € 0,00	
	€ 5.597,50		
Schuld de Wiltzangk einde boekjaar	€ 0,00		

14 september 'De Nederlandsche Stad- en Dorpbeschrijver'

Lieve van Ollefen (1749-1816) en zijn beschrijvingen van Wassenaar door historicus Sander Wassing.

Kunnen we ons Wassenaar nog zo idyllisch voorstellen zoals te zien is op deze gravure? Hoe zagen het dorp en de omgeving er twee eeuwen geleden uit? Waar hielden inwoners zich dagelijks mee bezig?

Wie geïnteresseerd is in het antwoord op deze vragen kan terecht bij de reisbeschrijvingen van 'Stad- en Dorpbeschrijver' Lieve van Ollefen. Van 1793 tot 1801 werkte hij aan een reeks beschrijvingen van steden en dorpen in Zuid-Holland en deels Noord-Holland.

De ligging van een plaats, bijzondere gebouwen, de bezigheden van de bewoners en de ontstaansgeschiedenis: het komt allemaal aan de orde. Voorafgaand aan iedere beschrijving vinden we in zijn reeks van acht boeken schitterende, ovale gravures die zijn gemaakt door de Amsterdamse kunstenares Anna Brouwer. Zij was een vriendin van Lieve van Ollefen.

De beschrijving van Wassenaar is terug te vinden in deel zeven van de reeks en dateert van 1799. Het dorp maakte een goede indruk op Van Ollefen: '...de menigte buitenplaatsen en schone boerderijen, vertonen duidelijk de welstand des dorps en der ingezetenen...'

In de beschrijving krijgt de Hervormde Kerk die gekenmerkt wordt door '*...bewijzen van oudheid...*' een prominente plek. Ook buitenplaatsen als De Paauw en Wildrust. Het Baljuwhuis dat '*...met vier trappen opgaande een aanzienlijke vertoning maakt...*' mocht zich ook verheugen in Van Ollefens' bewondering, zo bleek uit de boeiende lezing van Sander Wassing.

31 oktober OUD WASSENAER 60 JAAR

Van links naar rechts de heer L.G. Oosterling, burgemeester van Wijnbergen en Commissaris van de Koningin, mr. P. Klaasesz, bekijken een Romeinse munt tijdens de oprichtingsvergadering van de historische vereniging " Oud Wassenaar" in kasteel Oud Wassenaar, 4 april 1957.

(foto: gemeentearchief Wassenaar)

Het is alweer meer dan 60 jaar geleden dat een aantal enthousiaste Wassenaarders besloot tot de oprichting van een historische vereniging voor Wassenaar. Bij de voorbereiding tot de oprichting waren zowel de toenmalige burgemeester van Wassenaar, Baron van Wijnbergen, als de Commissaris van de Koningin in Zuid-Holland, de heer Klaasesz, betrokken. Nu de vereniging na al die jaren zich nog steeds in de warme belangstelling van haar leden mag verheugen, meende het bestuur dit jubileum niet ongemerkt voorbij te laten gaan.

Op een feestelijke avond werd voor de tweede keer een quiz over de geschiedenis van Wassenaar gehouden. Aan de hand van fraaie lichtbeelden kon via meerkeuzevragen de kennis van de geschiedenis van Wassenaar getest worden.

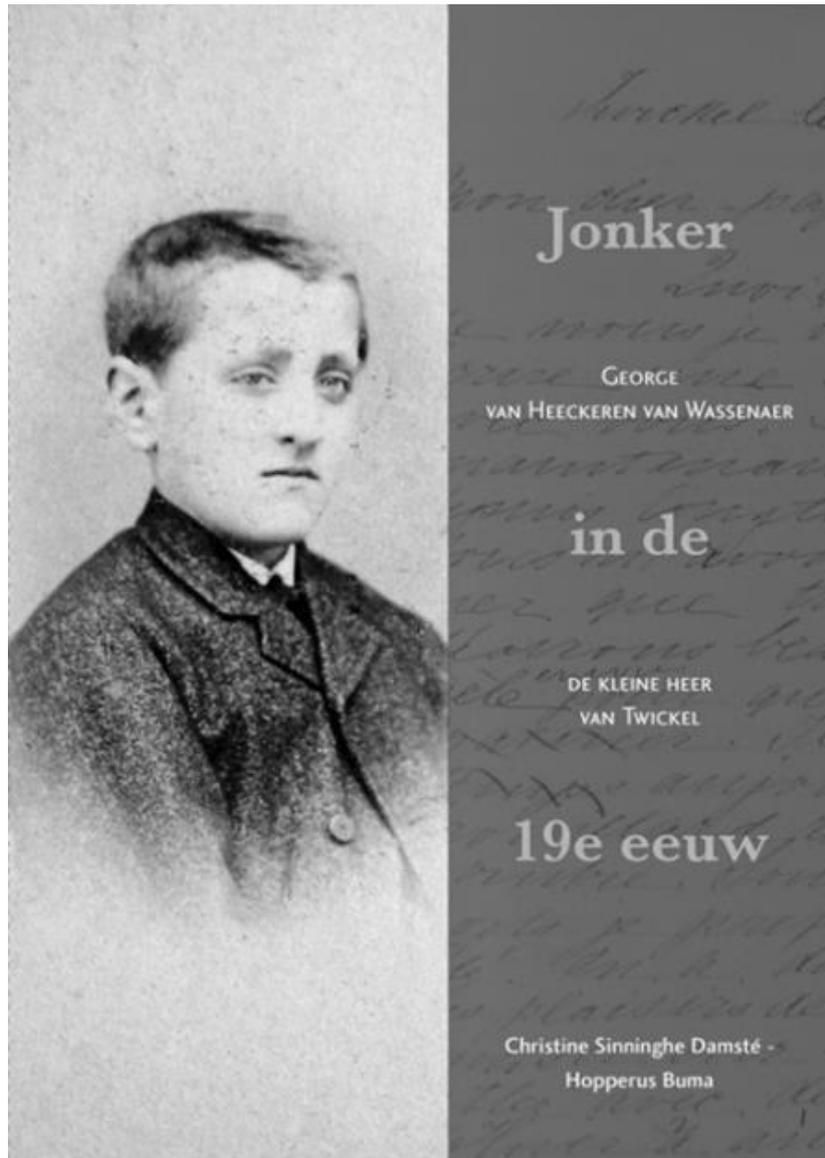
*De winnaar was Tonia Stouten, hier met quizmaster Kees Neisingh
(foto: Mariëtte van Lit)*

Vervolgens vertoonde onze plaatsgenoot Karel Hoorn een boeiende film over de Gele Tram. Aan de hand van authentieke filmbeelden werd de rit van Leiden via Wassenaar naar Den Haag meegemaakt. Met een toast op de jarige vereniging werd de avond afgesloten.

De Gele Tram aan De Lus (foto: Archief Stichting Wassenaar '40-'45)

16 november 'Kinderleven op de buitenplaats'

Lezing door Christine Sinninghe Damsté-Hopperus Buma, die zich al vele jaren verdiept in de opvoeding en educatie van kinderen in de 19e eeuw. Hiervoor deed zij onder meer onderzoek naar de drie kinderen Van Heeckeren van Wassenaer, die een deel van hun jeugd doorbrachten op kasteel Twickel bij Delden. Dit onderzoek resulteerde in het boek *Jonker in de 19e eeuw*. Enige jaren geleden gaf Christine Damsté een lezing voor de Historische Vereniging Oud Wassenaer over dit Twickelse drietal. Zij heeft haar onderzoek inmiddels uitgebreid en gaf nu de lezing 'Kinderleven op de buitenplaats'. Hierin belichtte zij op welke manier de tuin en het park rond huizen en kastelen een rol speelden in de opvoeding van kinderen en ging zij uitgebreid in op de functie van het kinderspeelhuis op de buitenplaats.

21 december   Afrikaanse bedienden aan het Haagse Hof

Gezamenlijk bezoek aan de tentoonstelling in het Haags Historisch Museum.

Deze bijzondere tentoonstelling vertelde het levensverhaal van Willem Frederik Cupido, Guan Anthony Sideron en andere van oorsprong Afrikaanse bedienden, die in de achttiende eeuw in slavernij aan Europese hoven werden geschonken. Het gaat hier om een weinig bekend aspect van de Nederlandse geschiedenis.

Aanleiding voor de tentoonstelling was het schilderij uit 1781 van Hendrik Pothoven van een bezoek van de stadhouderlijke familie aan de Meikermis op het Buitenhof in Den Haag. Op dit schilderij zijn in het gevolg van stadhouder prins Willem V de bedienden Cupido en Sideron te zien, die op zevenjarige leeftijd vanuit Guinee en Curaçao aankwamen in Den Haag. Aan de hand van vele documenten is hun leven aan het hof te volgen. De tentoonstelling omvatte onder andere prachtige schilderijen en een imposante buste van een Afrikaanse bediende uit de collectie van de Britse koningin Elisabeth.

De samensteller van de tentoonstelling, conservator Lex van Tilborg, leidde ons gezelschap op enthousiaste wijze rond.

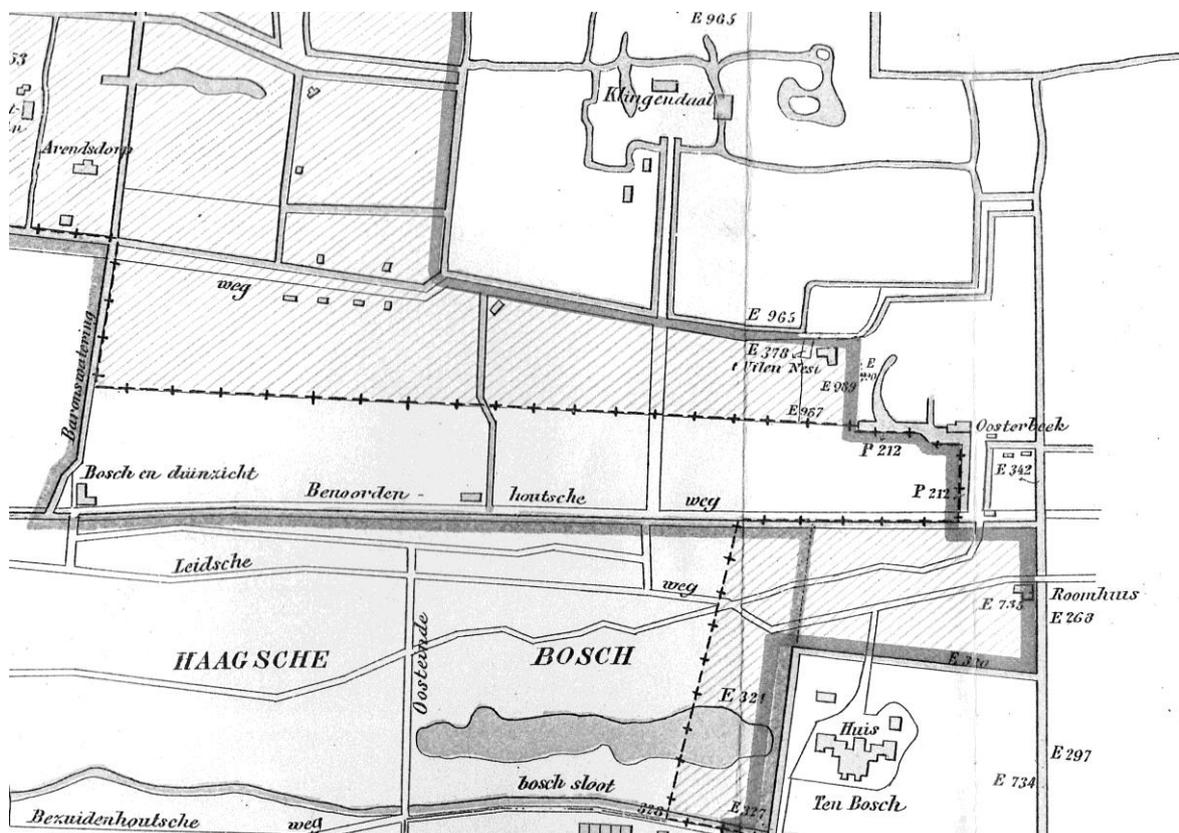
Cursus geschiedenis 29 september – 1 december 2017

Op 1 december werd de laatste les gegeven in het kader van de cursus over de geschiedenis van Wassenaar. Deze cursus werd de afgelopen tien jaar gegeven door de Historische Vereniging Oud Wassenaar, de Stichting Historisch Centrum Wassenaar en het Wassenaarse Gemeentearchief. Traditiegetrouw werd de tiende les afgesloten met het uitreiken van de certificaten aan de cursisten en een borrel. Bovendien ontving gemeentearchivaris Carla de Gloppe-Zuiderland een geschenk dat is bedoeld ter aanvulling van de gemeentelijke collectie. De gift van de Historische Vereniging Oud Wassenaar bestond deze keer uit een affiche: een reclameplaat uit ca. 1920 met een plattegrond van de wijk 'Nieuw Wassenaar' en de naam van projectontwikkelaar J.Th. Wouters. Een unieke plattegrond, waar waarschijnlijk maar één exemplaar van bewaard is gebleven. Carla de Gloppe sprak van een prachtige aanwinst voor het archief.

schoot. In 1947 werd het huis Oostduin afgebroken en werd het park verkocht aan de Hervormde Gemeente van Den Haag. Na haar dood kreeg de gemeente Den Haag tot het jaar 2055 de beschikking over de terreinen en vanaf 1958 is het park al opengesteld voor het publiek. Naast het landgoed Oostduin ligt het landgoed Arendsdorp, aangekocht in 1586 door mr. Arent van Dorp. Door verbouwing van een oude boerderij is hier een mooie buitenplaats ontstaan. Van Arendsdorp resteert het 17de-eeuwse buitenhuis (een paviljoen) en een deel van het park. Sinds 27 oktober 1939 is de gemeente Den Haag eigenaar van de grond. Aan de rand van het park zijn grote serviceflats gebouwd. Waar ooit een paar adellijke families woonden op Wassenaars grondgebied, wonen nu honderden Hagenaars in een lommerrijke omgeving.

Ter hoogte van Arendsdorp loopt de grens haaks naar rechts richting Benoordenhoudseweg, langs de Baronswatering (volgens mij is dat nu de Neuhuyskade). Halverwege (zie kaart) gaat de grens weer links en loopt parallel aan de Benoordenhoutsche Polder. Zo'n honderd jaar later zouden we op deze route de Van Alkemadelaan (Dirk van Alkemade, burgemeester van 1560-1572) oversteken, de ontsluitingsweg van de badplaats Scheveningen naar het Benoordenhout, aangelegd van 1927 tot 1937.

De grens loopt verder langs park Oosterbeek naar de Benoordenhoutseweg en volgt die weg een stuk langs het Haagse Bos richting Den Haag en duikt vervolgens het bos in tot aan de Bezuidenhoutseweg. Huis ten Bosch stond op Wassenaars grondgebied, maar ligt nu in Den Haag. Het gemeentebestuur van Den Haag heeft al vanaf 1818 voortdurend pogingen gedaan om haar grondgebied uit te breiden. En met succes. In 1870 is o.a. Huis ten Bosch weer onderdeel van een uitbreidingsplan, waartegen krachtig werd geprotesteerd door burgemeester Van Calcar. Toen bleef Huis ten Bosch nog behouden, net zoals Clingendael, Oosterbeek en Duindigt. Maar in 1884 lukte het Den Haag weer om extra grond te krijgen. Het merkwaardige van deze nieuwe grens is dat de buitenplaatsen Clingendael, Oosterbeek en het Huis ten Bosch in Wassenaar bleven liggen, terwijl de toegangswegen aan Den Haag werden toegewezen. Dat vraagt om moeilijkheden en ja hoor, met de uitbreiding van 1907 ligt Huis ten Bosch in Den Haag en wordt de Rijksstraatweg de nieuwe grens. In 1913 volgde de brutaalste poging om extra grond te krijgen. De grens zou dan liggen aan het begin van de Schouwweg, bij de Zanderijbrug! Dit zou ongeveer het einde betekenen van de gemeente Wassenaar, maar door krachtig protest van burgemeester Storm van 's-Gravesande ging dit plan van tafel. In 1932 probeert de gemeente Den Haag het nog eens om de grens te laten lopen langs de Hofpleinlijn, de spoorlijn van Scheveningen naar Rotterdam, zeg maar nu de Landscheidingsweg, maar ook dat ging niet door.

Na dit kleine historische uitstapje volgen we de grens van 1820 langs de Bezuidenhoutseweg richting Wassenaar achterlangs Willemsoord, Reigersbergen, Hollandsche Tuin en Marlot tot de Zijde, de landscheiding tussen de waterschappen Rijnland en Delfland, vervolgens rechtsaf naar de Schenk of Scheidingswatering in de Veenzijdse Polder. Op dat punt van de Schenk of Scheidingswatering kunnen we spreken van een "vier gemeenten punt". De gemeenten Den Haag, Wassenaar, Voorburg en Veur komen hier samen.

Veur: Met ingang van 1 januari 1938 houdt de gemeente Veur officieel op te bestaan. Samen met de buurtschappen Wilsveen, Veenweg en Tedingerbroek vormt het de nieuwe gemeente Leidschendam. In 2002 komen kerkdorp Stompwijk en Voorburg er bij tot de nieuwe gemeente Leidschendam-Voorburg.

Op de fiets blijven we de moderne grens volgen zoals we die nu kennen. Vanaf het fietspad in de duinrand van de Van Alkemadelaan gaan we

linksaf de Oude Waalsdorperweg op, achterlangs de verdwenen Alexanderkazerne, waar nu in grote blokkendozen het Internationaal Strafhof is gevestigd. De Oude Waalsdorperweg loopt langs het T.N.O.- complex en slingert als een fietsviaduct over de Landscheidingsweg. De gemeentegrens loopt over de Hubertustunnel. Op het Theo Mann Bouwmeesterpad (later Bouwmeesterlaan) gaan we rechtsaf naar de Cees Laseurlaan. Aan weerszijden liggen sportvelden en ter hoogte van de Haagsche Rugby Club (opgericht in 1932) passeren we de gemeentegrens. Bij de Cees Laseurlaan gaan we linksaf naar het Duinbosch van het park Clingendael. Langs de Ruychrocklaan en de Van Ouwenlaan volgen we de weg naar de Van Alkemadelaan. De gemeentegrens ligt in het park en loopt als een strakke lijn parallel aan genoemde wegen in dezelfde richting. Clingendael is de voormalige hofstede van Willem van Dorp (familie van eerdergenoemde Arent van Dorp?). In 1591 werd Philips Doubleth eigenaar en zijn zoon Philips liet het huis Clingendael bouwen. Zijn kleinzoon Philips III was een verwoed tuin-amateur en ontwierp een tuin in een strakke classisistische stijl. Hiervan is nu weinig terug te vinden, omdat de latere eigenaar baron Van Brienen vanaf 1800 onder Engelse invloed een tuin in landschapsstijl liet ontwikkelen met parken, gazons, boomgroepen en waterpartijen. Befaamde landschapsarchitecten, die we ook terugzien in Wassenaarse villaparken, zoals de gebroeders Zocher en Leonard Springer, hebben aan de ontwerpen meegewerkt. Begin 20ste eeuw is de beroemde Japanse tuin ontwikkeld. De laatste bewoonster, douairière Michiels van Verduynen, verkocht op 30 september 1954 het landgoed Clingendael aan de gemeente Den Haag. Het landgoed ligt nu nog steeds binnen de grenzen van de gemeente Wassenaar, evenals het ANWB gebouw en landgoed Oosterbeek, maar hierover later. (wordt vervolgd).

De rubriek Actueel Verleden

Ook in 2017 stonden er weer 26 afleveringen van onze rubriek Actueel Verleden in De Wassenaarse Krant. Het betrof de nummers 392 – 417.

Het aandeel daarin van ons redactielid Carl Doeke Eisma was heel erg groot. Evenals in de voorafgaande jaren kregen we ook een aantal bijdragen (dit keer drie) van schrijvers, die geen lid van de redactie zijn, ofwel 'gastschrijvers'. Het plaatsen van een afbeelding is inmiddels min of meer vanzelfsprekend geworden. De samenwerking met de redactie van De Wassenaarse Krant op het punt van de vormgeving verliep ook dit jaar weer heel goed.

Carl Doeke Eisma, auteur van Meester Ligthart, ‘Wim, Zus, Jet en al die andere kinderen’

Bibliotheekcommissie

Evenals in de voorafgaande jaren, moesten de boeken in onze kast in de leeszaal van de Openbare Bibliotheek bij tijd en wijle in de goede volgorde geplaatst worden. Maar dat wijst erop dat er wel gebruik van wordt gemaakt. En af en toe zijn er vragen van buitenstaanders waarbij we naar de bibliotheek kunnen verwijzen. Maar een beeld van de intensiteit van het gebruik daarvan hebben we niet.

Ook dit jaar weer enkele toevoegingen aan het bestand, zoals enkele jaarboekjes van zusterverenigingen. Maar vrij opvallend dit jaar was het vrij lijvige *‘50 jaar Vereniging Vrienden van Wassenaar’*, geschreven door Frans H. Micklinghoff. Het geeft een duidelijk beeld van de ruimtelijke veranderingen in de loop der jaren.

Tentoonstellingen in de bibliotheek

Het is al weer vijf jaar geleden dat de Openbare Bibliotheek is verrijkt met een aantal prachtige vitrines waarin met name aandacht aan de geschiedenis van Wassenaar wordt besteed. Iedere Wassenaar kan zijn verzameling in de vitrine tentoonstellen. In samenwerking met de Stichting Historisch Centrum Wassenaar en de Bibliotheek zijn er vele tentoonstellingen geweest. De eerste tentoonstelling ging over het Huis ter Weer. Daarna is er een tentoonstelling geweest over religieuze voorwerpen. Ook was er een tentoonstelling over ambachtelijke voorwerpen van Wassenaarse bedrijven. Daarnaast is aan Excelsior en het

Brandweer Museum de gelegenheid geboden om hun voorwerpen ten toon te stellen.

De laatste tentoonstelling in de grote vitrine - inmiddels de achtste - is op 29 april 2017 geopend met een lezing van Carl Doeke Eisma. Deze vitrine is toen gevuld met een deel van de unieke verzameling van hem van en over het werk van Jan Ligthart. Naast de leesmethode van Jan Ligthart zijn er nog vele andere methodes in de loop der jaren ontwikkeld om kinderen te leren lezen. In de kleine vitrines in de Verkade Clark zaal zijn hiervan een aantal uit een privé collectie te zien (geweest).

„Ben je bang? Die wieken maken ook zo'n leven.”

*Begin 2018 komt er een nieuwe tentoonstelling met als onderwerp
“Het Huis van Oranje” (foto: Haags Historisch Museum)*

Uit bovengenoemde opsomming blijkt, dat niet alleen verenigingen maar ook de inwoners van Wassenaar de vitrine kunnen gebruiken om hun collectie van oude voorwerpen met een link naar Wassenaar ten toon te stellen. Ook kunnen de vitrines gebruikt worden – te bepalen door de vitrinecommissie – voor een tentoonstelling over een ander (cultureel) onderwerp.

De vitrinecommissie bestaat uit:

- namens de Stichting Historisch Centrum Wassenaar: Peter de Geus en Nanny Cieremans
- namens de Bibliotheek: Elly Nobel en Mariëlle Leonupun
- namens de Historische Vereniging Oud Wassenaar: Robert van Lit en Peter Kortekaas (voorzitter)

Indien u iets wilt tentoonstellen kunt u te allen tijde contact opnemen met Peter Kortekaas; e-mail plmkortekaas@hotmail.com of tel 070-5112645

Het Historisch Informatie Punt

Het Historisch Informatie Punt is een samenwerking tussen Bibliotheek Voorschoten-Wassenaar en de twee lokale historische instellingen: de Stichting Historisch Centrum Wassenaar en de Historische Vereniging Oud Wassenaar.

Het HIP heeft als doel om de geschiedenis van Wassenaar dichterbij de inwoners van Wassenaar te brengen door als ontmoetingspunt te fungeren en vraagbaak te zijn over alles wat in het verleden ligt. In het verslagjaar was er iedere eerste en laatste zaterdag van de maand een informant aanwezig op het HIP (In de Verkade-Clarkzaal, links achter in de bibliotheek Langstraat).

Stichting Wassaars Historisch Museum

Aan het eind van het verslagjaar is de bovengenoemde stichting van start gegaan. De doelstelling van deze stichting is te komen tot een historisch museum voor Wassenaar. Het was wethouder Inge Zweerts de Jong die vertegenwoordigers van onze vereniging en de Stichting Historisch Centrum Wassenaar naar de vergadertafel riep om plannen te maken voor een museum. Zij had op dat moment de verwachting dat de eerste verdieping van De Paauw leeg zou komen, een goede gelegenheid om daar een (tijdelijk) museum te vestigen. Later veranderden de plannen ten aanzien van De Paauw en noemde de wethouder het oude gasfabriekje op de gemeentewerf als mogelijkheid voor een toekomstig museum. Inmiddels is een bestuur geformeerd en is de stichting officieel opgericht bij notaris mr. P.H.B. Gorsira. Namens onze vereniging heeft Peter Kortekaas zitting in het bestuur, als penningmeester. Secretaris werd, namens de Stichting Historisch Centrum Wassenaar, Robert van Lit. Peter Ten Arve heeft voortvarend de voorzittershamer ter hand genomen en Wim Ruitenberg is bestuurslid. De stichting is nu op zoek naar een geschikte locatie voor het op te richten museum. Zij ontving al enkele schenkingen voor het museum. Bovendien wordt gewerkt aan de Canon van Wassenaar, een project waarvoor ook onze leden nadrukkelijk worden uitgenodigd om ideeën aan te dragen.

*Het bestuur van de Stichting Wassenaars Historisch Museum, geschaard rond notaris Gorsira. V.l.n.r. Wim Ruitenbergh, Robert van Lit, notaris Gorsira, Peter ten Arve en Peter Kortekaas.
(foto: Mariëtte van Lit)*

Eén der eerste activiteiten betrof de canon van Wassenaar.

“Wat zou U willen dat iedere Wassenaar zou moeten weten over de geschiedenis van Wassenaar?”

Dat leverde al een aantal reacties op, waaruit het bestuur een keuze zal maken voor de “vensters” van de canon. Suggesties zijn nog steeds welkom, zowel bij de Stichting Wassenaars Historisch Museum als bij de secretaris van de vereniging:

historischevereniging@wassenaartoen.nl